

UCZMY SIĘ ŻYĆ BEZPIECZNIE

- Praktyczne wskazówki bezpiecznych
zachowań w czasie wystąpienia zagrożenia w
szkole

PORADNIK

Publikacja przygotowana przez zespół autorski:
Dariusz Zdziebko, Krzysztof Gralik
w ramach projektu pt. Edukacja dla bezpieczeństwa - III etap
finansowanego ze środków
budżetu Województwa Mazowieckiego

Mazowsze.
serce Polski

SPIS TREŚCI

	STRONA
Wstęp	5
Definicje i pojęcia	6
Zajęcie obiektu lub obszaru przez grupę zbrojną (terrorystyczną)	9
Aktywny strzelec (Active Shooter)	13
Podłożenie ładunku wybuchowego	17

WSTĘP

Współczesny świat generuje coraz więcej zagrożeń, które zmniejszają poczucie bezpieczeństwa na poziomie globalnym i lokalnym. Zagrożenia globalne – jak terroryzm, zmiany klimatyczne czy epidemie – oddziałują na lokalne społeczności. Próba doprowadzenia do stanu bezpieczeństwa, to dążenie do ograniczenia zagrożeń występujących w określonym miejscu

i czasie. Jednym ze sposobów na zwiększenie bezpieczeństwa lokalnego jest edukacja i ćwiczenia.

Szczególnie częstym i jednocześnie jednym z największych wyzwań ostatnich lat, w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa zarówno z perspektywy globalnej, jak i regionalnej czy krajowej jest terroryzm. Jako zagrożenie międzynarodowe wykracza on poza ramy tradycyjnie rozumianych konfliktów i sytuacji kryzysowych. Polska nie była do tej pory bezpośrednim celem ataku terrorystycznego, nie oznacza to jednak, że jesteśmy zupełnie wolni od tego zagrożenia. Nasza aktywność w działaniach społeczności międzynarodowej, ukierunkowanych na przeciwdziałanie i zwalczanie terroryzmu, musi owocować tym, że należy liczyć się z tym, że sami możemy stać się celem zamachu. Jednakże powinniśmy pamiętać, że obywatele Rzeczypospolitej Polskiej kilkakrotnie byli ofiarami działalności organizacji terrorystycznych w różnych częściach świata, a w przyszłości nie można wykluczyć kolejnych tego rodzaju tragicznych w skutkach zdarzeń. Metody wykorzystywane przez terrorystów są wciąż modyfikowane, co powoduje, iż musimy posiadać odpowiednie instrumenty służące właściwemu rozpoznawaniu

i ocenianiu zagrożeń oraz skutecznemu przeciwdziałaniu ewentualnym zdarzeniom. Gdy nastąpi atak terrorystyczny, to musimy być przygotowani do podjęcia natychmiastowych i adekwatnych środków reagowania, a także usuwania jego skutków. Dążenie do osiągnięcia tych celów wymaga bliskiej i wszechstronnej współpracy nie tylko wszystkich służb, organów i instytucji zaangażowanych w szeroko rozumiane działania antyterrorystyczne, lecz również władz lokalnych, środków

masowego przekazu, sektora prywatnego, organizacji pozarządowych oraz całego społeczeństwa.

DEFINICJE I POJĘCIA

TERRORYZM

Termin „terroryzm” wywodzi się od greckiego *τρέω/treo* – „drzeć, bać się”; „stchórzyć, uciec” oraz łacińskiego *terror, -oris* – „strach, trwoga, przerażenie”, lub „straszne słowo, straszna wieść” i pochodnego czasownika łacińskiego *terreo* – „wywoływać przerażenie, straszyć”. Na tej podstawie można bardzo ogólnie zdefiniować terroryzm jako sianie strachu i grozy poprzez terror.

W Oksfordzkim Słowniku języka Angielskiego termin terroryzm pojawił się już w 1795 roku, wkrótce potem, jak podczas porewolucyjnego terroru we Francji w latach 1792–1794 zgładzono tysiące ludzi. Słowo terroryzm oznacza tam „rządy poprzez zastraszenie, sprawowane przez siły będące u władzy”. Terroryzm w tym znaczeniu to rządy (bez względu na podmiot) sprawowane poprzez terror.

Przez lata, to pojęcie było opisywane również jako:

- Wszystkie działania przestępcze skierowane przeciwko państwom, których celem jest wytworzenie stanu terroru w umysłach ludzi, grup osób lub społeczeństwa.
[definicja zapisana w Konwencji Ligi Narodów z 1937 roku]
- Akt terroru - przestępstwo wojenne popełnione w czasach pokoju. *[definicja zaproponowana przez A.B. Schmidta z Wydziału Przepępczości ONZ (1992 r.)]*
- ... wszelkie akty, metody i praktyki terrorystyczne jako nieusprawiedliwione, niezależnie od tego, kiedy i przeciwko komu zostały popełnione, zwłaszcza te, które zagrażają międzynarodowemu pokojowi i bezpieczeństwu.
[wg rezolucji Rady Bezpieczeństwa S/RES/1269 (1999 r.)]
- Terroryzm, różnie umotywowane ideologicznie, planowane i zorganizowane działania pojedynczych osób lub grup skutkujące naruszeniem istniejącego porządku prawnego, podjęte w celu wymuszenia od władz państwowych i społeczeństwa określonych zachowań i świadczeń, często naruszające dobra osób postronnych. Działania te realizowane są z całą bezwzględnością, za pomocą różnych

środków (przemoc fizyczna, użycie broni i ładunków wybuchowych), w celu nadania im rozgłosu i celowego wytworzenia lęku w społeczeństwie.

[definicja przyjęta przez środowisko akademickie]

W pojęciu TERRORYZM możemy wyróżnić jego charakter: polityczny, kryminalny oraz na indywidualny i zbiorowy.

1. **Terroryzm polityczny** - ma na celu zmianę ekipy rządzącej, zmianę systemu politycznego, wymuszenie wprowadzenia pewnych rozwiązań prawnych, bądź oderwanie części terytorium od danego państwa i założenie nowego państwa lub przyłączenie go do już istniejącego.
2. **Terroryzm kryminalny** - terrorysta działa z pobudek "niższych", najczęściej materialnych. Do podstawowego zestawu tego typu działań należą porwania dla okupu, niszczenie mienia, sabotaż oraz szantaż.
3. **Terroryzm indywidualny** - zabójstwo konkretnego polityka czy porwanie (ofiara jest ściśle określona).
4. **Terroryzm zbiorowy** - większość ataków terrorystycznych motywowanych politycznie, którego ofiarami padają przypadkowe osoby.

Odmianami TERRORYZMU są:

1. **Bioterroryzm** - prowadzenie działań terrorystycznych z wykorzystaniem biologicznych środków masowego rażenia, forma terroryzmu uważana za szczególnie niebezpieczną ze względu na niski koszt wytwarzania broni, możliwość utajnienia jej produkcji i magazynowania, dostępność technologii oraz sposób działania broni biologicznej
2. **Narkoterroryzm** - terrorystyczne działania podejmowane przez kartele narkotykowe wobec państwa, w celu ochrony swych interesów. Są to: morderstwa polityków, funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości wypowiadających walkę narkomanii, produkcji czy sprzedaży narkotyków, porwanie, zastraszanie, przekupstwo, dezorganizowanie struktur państwowych.
3. **Terroryzm międzynarodowy** - stosowanie systematycznej przemocy przez państwo lub grupę polityczną przeciwko

innemu państwu lub grupie politycznej, sięganie po wszelkie metody i środki – morderstwa, porwania, środki wybuchowe i trujące, stawianie sobie za cel wywołanie powszechnego strachu i stanu terroru.

4. **Terroryzm fundamentalistów islamskich** - wyraz buntu części społeczeństw islamskich przeciwko wszechobecnym zachodnim wartościom i wzorcom. Sam akt terroru jest wypełnieniem obowiązku religijnego i obroną przed sekularyzacją ze strony świata zachodniego.
5. **Terroryzm religijny** - to jedno z wielkich zagrożeń współczesności. Wyróżnia się od innych form terroryzmu szczególnym motywem religijnym (zbawieniem, połączeniem z istotą najwyższą, złożeniem ofiary) oraz specyficzną strategią i taktyką działania, a także strukturą wewnętrzną organizacji. Wyróżnia się następujące odmiany terroryzmu religijnego:
 - **terroryzm millenarystyczny** (apokaliptyczny), kiedy to fanatycy religijni, przepowiadając zbliżający się koniec świata dopuszczają się aktów terroru w imię wzniosłych i irrealnych celów;
 - **terroryzm etnoreligijny**, kiedy to terroryści dokonują działań niezrozumiałych dla ogółu, twierdząc, iż kieruje nimi sam Bóg; celem ich jest zwycięstwo na ziemi dobra (rozumianego według zasad danej religii) przy pomocy wszystkich możliwych środków;
 - **terroryzm „jednej sprawy”**, gdzie chodzi o wykonanie jednego ściśle określonego zadania.

Zagrożenia terrorystyczne i bioterrorystyczne stały się obecnie w naszym kraju bardzo prawdopodobne.

**ZAJĘCIE OBIEKTU LUB
OBSZARU PRZEZ
GRUPĘ ZBROJNĄ
(TERRORYSTYCZNĄ)**

ZAJĘCIE OBIEKTU LUB OBSZARU PRZEZ GRUPĘ ZBROJ- NĄ (TERRORYSTYCZNĄ)

CHARAKTERYSTYKA ZDARZENIA

Niespodziewany atak uzbrojonej grupy terrorystycznej na obiekt: szkoły, centrum handlowego, urzędu, dworca (kolejowego, autobusowego, lotniczego), muzealny, parku rozrywki, sportowy, sakralny, itp. w wyniku, którego, opanowują go i pozyskują zakładników. Celem takiego działania może być polityka, religia lub pobudki kryminalne.

CHARAKTERYSTYKA NAPASTNIKA/NAPASTNIKÓW

Osoby zdeterminowane, dobrze przeszkolone i uzbrojone (mogą to być zawodowi żołnierze, najemnicy lub przeszkoleni bojownicy). Mogą to być dwie grupy:

- atakująca – bezpośrednio biorąca udział w działaniu zbrojnym (zajęcie obiektu, przeszukanie, zgromadzenie zakładników, zabezpieczenie obiektu);
- dowódcza – zdalnie przekazująca polecenia i śledząca inne środki łączności i społecznego przekazu w celu: sprawdzania oddziaływania na społeczność, śledząca ruchu oddziałów ratowniczych i specjalnych, wykrycia potencjalnych osób, które się ukryły poprzez śledzenie np. mediów społecznościowych, odwracania uwagi, zabezpieczenia drogi odwrotu, itp.

SCHEMAT POSTĘPOWANIA

EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA – UCZMY SIĘ ŻYĆ BEZPIECZNIE

1. UCIEKAJ;
2. SCHOWAJ SIĘ;
3. NIE UJAWNIAJ SIĘ;
4. ZAMKNIJ SWOJĄ KRYJÓWKĘ;
5. POWIADOM SŁUŻBY tel. **112**; **997**; **998**; **999**;
6. WYCISZ TELEFON / OSZCZĘDZAJ BATERIĘ;
7. PRZYGOTUJ SIĘ PSYCHICZNIE na:
 - długotrwałe przebywanie w swojej kryjówce;
 - bicie i znieważanie, dręczenie psychiczne;
 - możliwość zranienia (postrzał, ciecie ostrym narzędziem, odłamkiem po wybuchu).
- a w przypadku wykrycia:
 - bądź posłuszny,
 - wykonuj polecenia;
 - staraj się zachować spokój;
 - nie stwarzaj problemów;
 - staraj się być pomocny;
 - nie wykazuj lekceważącego stosunku do religii (szczególnie w przypadku wyznawców religii islamu);
8. ZAPAMIĘTUJ JAK NAJWIĘCEJ INFORMACJI, KTÓRE BĘDZIESZ MÓGŁ PRZEKAZAĆ SŁUŻBOM.
9. PRZEŻYJ!!!

AKTYWNY STRZLEC (ACTIVE SHOOTER)

AKTYWNY STRZELEC (ACTIVE SHOOTER)

CHARAKTERYSTYKA ZDARZENIA

Zdarzenie gwałtowne, niespodziewane, którego celem jest grupa osób, instytucja lub obiekt. Napastnik w sposób zaplanowany atakuje wybrany obiekt poprzez wtargnięcie z bronią i bezpośredni atak na przypadkowo spotkane osoby. Zwykle nie chce negocjować, realizuje zamierzony plan ataku, a po jego zrealizowaniu najczęściej popełnia samobójstwo.

CHARAKTERYSTYKA NAPASTNIKA

Działanie takiej osoby jest zdeterminowane przez:

- chęć pozbawienia życia jak największej ilości osób;
- działanie pod wpływem silnego wzburzenia;
- czas działania - poniżej 20 minut;
- brak chęci do negocjacji (nie bierze zakładników);
- szczegółowe przygotowanie się do akcji i rozpoznanie obiektu działania;
- uczenie się obsługi broni palnej i białej;
- brak chęci ucieczki z miejsca działania;
- chęć popełnienia samobójstwa.

Ze względu na częsty fakt samobójstw aktywnego strzelca trudno jest jednoznacznie określić motywy ich działania, ale najczęściej są to: choroba psychiczna, osamotnienie i poczucie izolacji, chęć ukarania ludzi, którzy „zawiedli” (rodziny, rówieśników, nauczycieli, urzędników), zaburzenia osobowości, stany frustracji, stres, stany lękowe.

SCHEMAT POSTĘPOWANIA

1. UCIEKAJ z zagrożonego miejsca;
2. UKRYJ SIĘ / nie ujawniaj do chwili uwolnienia przez służby;
3. ZAMKNIJ SWOJĄ KRYJÓWKĘ i nikomu nie otwieraj – służby sobie poradzą;
4. POWIADOM SŁUŻBY **112, 997, 998, 999**;
5. WYCISZ telefon i oszczędzaj baterię;
6. ZAPAMIĘTAJ jak najwięcej faktów i przekazuj je przez telefon;
7. INFORMUJ służby o przemieszczaniu się napastnika i o sytuacji w strefie zagrożonej.
8. W przypadku wykrycia:
 - jeśli jest to możliwe uciekaj – zaalarmuj o zdarzeniu;
 - jeśli jesteś ranny postaraj się opuścić miejsce zagrożone, szukaj pomocy na zewnątrz;
 - jeśli napastnik szuka kontaktu rozmawiaj;
 - bądź posłuszny, wykonuj polecenia;
 - staraj się zachować spokój;
 - nie stwarzaj problemów;
 - staraj się być pomocny – jeśli to możliwe;
 - zapamiętaj jak najwięcej informacji, które będziesz mógł przekazać.
9. PRZEŻYJ !!!

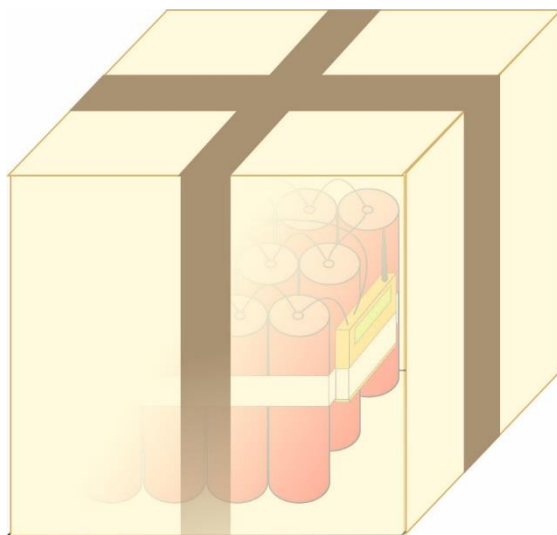
**PODŁOŻENIE
ŁADUNKU
WYBUCHOWEGO**

PODŁOŻENIE ŁADUNKU WYBUCHOWEGO

CHARAKTERYSTYKA ZDARZENIA

Zdarzenie nieoczekiwane lub uprzedzone (telefon, mail, list) o charakterze terrorystycznym, które realizowane jest przez pozostawienie ładunku w miejscu ogólnodostępnym lub podłożenie w miejscu mało uczęszczanym. Bądź dostarczenie niebezpiecznej przesyłki przez kuriera.

Wygląd urządzenia wybuchowego może mieć postać paczki, torby bagażowej, reklamówki lub spreparowanego przedmiotu – karton, puszka z napojem, kosz na śmieci, itp.

W przypadku znalezienia urządzenia wybuchowego lub improwizowanego ładunku wybuchowego:

- NIE DOTYKAJ;
- POWIADOM SŁUŻBY **112, 997, 998,**
- OPUŚĆ MIEJSCE ZAGROŻONE I POCZEKAJ NA PRZYJAZD SŁUŻB;
- POWIADOM OSOBY BĘDĄCE W POBLIŻU O TYM FAKCIE I ZAŻĄDAJ, ABY OPUŚCIŁY MIEJSCE ZAGROŻONE;
- BĄDŹ W KONTAKCIE TELEFONICZNYM ZE SŁUŻBAMI DO ICH PRZYJAZDU.

EDUKACJA DO BEZPIECZEŃSTWA - TO TEORIA I PRAKTYKA SPOŁECZNA I PEDAGOGICZNA, KTÓREJ CELEM JEST NABYWANIE WIEDZY I UMIEJETNOŚCI, DOTYCZĄCYCH BEZPIECZEŃSTWA WE WSZYSTKICH ASPEKTACH ŻYCIA SPOŁECZNEGO I INDYWIDUALNEGO ORAZ KSZTAŁTOWANIE BEZPIECZNYCH POSTAW. TO RÓWNIEŻ KSZTAŁTOWANIE UMIEJETNOŚCI ROZPOZNAWANIA I UNIKANIA ZAGROŻEŃ.

EDUKACJA ANTYTERRORYSTYCZNA - MA NA CELU - WYCHOWANIE, ALE TAKŻE KSZTAŁCENIE DZIECI, MŁODZIEŻY I DOROSŁYCH POPRZEZ DOSTARCZANIE WIEDZY, KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI ZAGROŻEŃ, ZACHOWAŃ I POSTAW WOBEC ZJAWISKA TERRORYZMU. Z UWAGI NA PRZYPADKOWOŚĆ OFIAR ATAKU PODMIOTEM EDUKACJI ANTYTERRORYSTYCZNEJ POWINNO BYĆ CAŁE SPOŁECZEŃSTWO.

JEŻELI ZDOBEDZIEMY PODSTAWOWĄ WIEDZĘ - CO TO JEST TERRORYZM I PODCHODZIMY DO NIEGO W SPOSÓB RACJONALNY TO:

- NIE BĘDZIEMY WOBEC NIEGO BEZSILNI.
- NAUCZYMY SIĘ BAĆ – ALE RÓWNIEŻ OSWAJAĆ SIĘ ZE ZJAWISKIEM, KTÓREGO NIE JESTEŚMY W STANIE WYELIMINOWAĆ Z ŻYCIA SPOŁECZNEGO, A TAKŻE PRZYGOTUJMY SIĘ NA EWENTUALNOŚĆ ODPOWIEDNIEJ REAKCJI NA NIE. GDYŻ O ŻYCIU I ŚMIERCI MOGĄ DECYDOWAĆ DROBIAZGI I SEKUNDY, ALE TAKŻE ZIMNA KREW.